

IMPRESSIE van het neushoorn-symposium

.....

De aula van grote-broer-museum Boymans-van Beuningen was net plechtig genoeg voor het eerste symposium van het Natuurmuseum. Voor het symposium, dat georganiseerd was in samenwerking met de Werkgroep Pleistocene Zoogdieren, was de vergaderruimte in de Villa Dijkzicht te klein. De eerbiedwaardigheid van de aula van Boymans was dus mooi meegenomen.

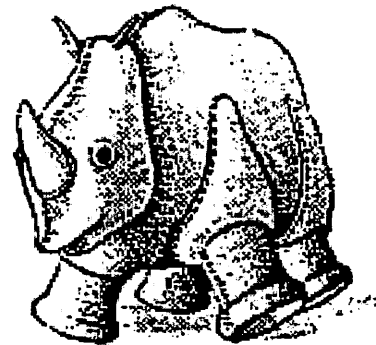
In totaal zo'n zestig mensen passeerden de inschrijftafel, kregen een badge, het prachtige thema-nummer van *Cranium* en koffie.

Namens het Natuurmuseum en namens de WPZ leidden Jelle Reumer en Thijs van Kolfschoten de dag in. Toen kon het echt beginnen.

Claude Guérin, van de Universiteit van Lyon, auteur van een standaardwerk over de paleontologie van de neushoorns, was speciaal voor het symposium naar Rotterdam gekomen. In Frankrijk wordt hij naar verluidt "de vader van de Neushoorns" genoemd en als dat klopt is het terecht. In het Engels, met stevig Frans accent, leidde hij ons van het Eoceen tot het heden door de familiegeschiedenis met veel duistere perioden en figuren van twijfelachtige komaf, maar allemaal gesierd met klinkende dubbele namen. Niet allemaal hadden ze hoorns, zeker de reuzen onder hen niet. En waarom de mammoeten wel, maar hun neushoorn-tijdgenoten niet de Beringlandbrug overstaken, blijft in het ongewisse. Zoals veel van wat de paleontologen bezighoudt. Maar Guérin vertelde het boeiend. We kunnen hem ons voorstellen, gebogen over een botfragment in de Siwalik-heuvels. Zijn toch al kleine gestalte valt in het niet bij de omringende natuur, die hem overigens ontgaat omdat hij in het botje de hele indrukwekkende voorvader van de *Dicerorhinus sumatrensis* ziet.

Dichter bij huis bleef Thijs van Kolfschoten, de voorzitter van de WPZ, die ons een overzicht gaf van de Pleistocene neushoorns in Nederland. In het Pleistoceen was er hier te lande nog druk verkeer van neushoorns. Naar verhouding is er weinig van overgebleven. Niet alleen zijn alle soorten uit

Mama, bestaan er nog echte neushoorns?

GEEF OM DE TOEKOMST.

Word voor f27,50 donateur van het
Wereld Natuur Fonds. Giro 25, Zeist.

die tijd uitgestorven, ook is er slechts fragmentarisch wat van teruggevonden. Van Kolfschoten voerde ons langs vindplaatsen en langs paleontologen: priesters, professoren en amateurs. Hij ordende hun vondsten en hun bevindingen. Het doet je toch wat te weten dat waar je nu over het asfalt loopt, slechts enkele tienduizenden jaren terug de wolharige neushoorn rondraaide. Of dat onder de stoel waarop je zit tijdens een symposium, niet zo lang geleden de etruskische neushoorn zich te goed deed aan een struik.

Nog voor de lunch, kennelijk om de eetlust te bevorderen, kregen we "something completely different" voorgeschoteld. De heer Winkelhorst maakte "enige opmerkingen over neushoorns en penisstaafjes in Zuidoost Azie". Sommige bewoners van Borneo zijn blijkbaar zozeer onder de indruk geraakt van de paringsactiviteiten van de neushoorn, dat zij een pijnlijke poging doen om diens penis na te bootsen. Althans dat wordt vermoed, want zeker is het niet. Pijnlijk wel. Bij de jonge mannen wordt een dun staafje dwars door de eikel gestoken, dat later vervangen wordt door een fraaier, soms versierd exemplaar. Verondersteld wordt dat de aldus verbrade penis de vrouw meer genoegen verschaft bij de daad. Helaas was er nog geen onderzoeker in geslaagd de vrouwelijke stamleden daarover enige informatie te ontfutselen. Dat het bewijs uit het ongerijmde komt blijkt als de legenden van het volk uit Borneo worden aangehaald. Een prinses zou aan het onversierde mannelijk deel weinig vreugde hebben beleefd. Het gebruik wordt "verklaard" doordat de penis van de neushoorn voorzien is van een soort vleugeltjes, die tegelijk met de penis opzwellen. Die inspiratiebron is ooit door een wetenschapper beschreven en zoals dat gaat, die wetenschapper is daarna steeds geciteerd, zodat nog niets bewezen is. Dat benadrukte ook de heer Winkelhorst, die er echter desondanks een lichtvoetig en wetenswaardig halfuur van maakte. Het aardigste was nog wel dat het hele gezelschap steeds bloedserieus bleef. Dat verdiende de spreker, want hij deed het professioneel en onderhoudend, enige hilariteit had toch verwacht kunnen worden.

De lunch was, zoals dat hoort bij een symposium, voor de sociale contacten.

Kees de Grijp vertelde na de pauze allerlei wetenswaardigs en allerhande curieuze feiten over wat er allemaal rondom neushoorns te koop is aan postzegels, plaatjes bij de chocola, bouwplaten. Tussen al die curiosa door liet hij zien hoe

weinig er van de huidige scorten neushoorns over is in het wild en in dierentuinen en hoe hard de aantallen teruglopen. Er gloort wel enige hoop hier en daar, maar het is letterlijk een bedreigde diersoort.

Tot slot van het symposium vertelde Kees Rookmaaker, de auteur van veel artikelen en van de enige bibliografie van neushoorns (een ongelooflijke prestatie, zo'n boek, maar dat terzijde), over de kennis die we nu over neushoorns hebben en hoe die tot stand gekomen is. Het is begonnen bij Dürer. Op diens bekende prent hebben velen zich gebaseerd. In de zestiende, de zeventiende en de achttiende eeuw zijn er eigenlijk maar een paar neushoorns naar Europa gekomen, meestal Indische. Verhalen over neushoorns met twee hoorns werden niet geloofd of als bekend afgedaan, tenslotte had de Dürer-neushoorn ook nog een klein hoorntje op de schouder. Het waren Nederlanders die een rol speelden bij de verbreiding van de kennis over de neushoorn. Kapitein Douwe Kout van der Meer, die de neushoorn Clara naar Europa bracht en er mee rondreisde langs veel grote steden in heel West-Europa, bijvoorbeeld. Maar zeker ook Petrus Camper, een geleerde die het bestaan van de neushoorn met twee hoorns met overtuiging naar voren bracht. In de voetsporen van die landgenoten treedt nu Kees Rookmaaker, internationaal bekend door zijn publikaties op dit gebied. Hij gaf met zijn onberispelijke lezing een waardig slot aan een prima symposium. De aanwezige geleerden, amateurs en belangstellenden konden volstaan vertrekken naar de opening van de tentoonstelling.

In het speciale nummer van Cranium, het tijdschrift van de Werkgroep Pleistocene Zoogdieren, staat het merendeel van de lezingen en meer. Wie het symposium heeft moeten missen, kan het in elk geval nog lezen. In het Natuurmuseum zijn losse nummers van Cranium te koop.

Kees Plaisier